

บทที่ 13

การปฏิรูปและการดำเนินการทางเศรษฐกิจ สมัยเบรสเนฟและโคซีกิน

สืบเนื่องจากการประชุมคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์ในปี 1964 ครุสเชฟได้ถูกบีบบังคับให้ต้องลาออกจากตำแหน่งในวันที่ 14 ตุลาคม 1964 สาเหตุก็เนื่องจากเขาถูกสหภาพร่วมพรรคโชมตีในเรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจอย่างรุนแรง นั่นคือนายดมิตรี โปเลียนสกี (Dmitri Polyansky) ซึ่งต่อมาเป็นรองนายกรัฐมนตรีคนที่หนึ่งในสมัยนายโคซีกินเป็นนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวโจมตีนโยบายเศรษฐกิจของครุสเชฟว่าทำให้เกิดผลเสียดังนี้คือ¹

1. ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ในระบบเกษตรกรรมของโซเวียต โดยเฉพาะการยืนยันที่จะดำเนินโครงการ Virgin land ซึ่งเป็นการคัดค้านคำแนะนำของผู้ชำนาญงาน
2. การเปลี่ยนแปลงอย่างกะทันหันจากระบบศูนย์กลางไปสู่ระบบการกระจายอำนาจซึ่งทำให้เศรษฐกิจยุ่งเหยิงไม่เรียบร้อย
3. ไม่ให้ความสนใจเพียงพอต่ออุตสาหกรรมหนัก และไม่สนับสนุนให้อุตสาหกรรมหนักได้รับสิทธิพิเศษในการประกอบการก่อนสิ่งอื่น แต่หันไปให้ความสนใจต่ออุตสาหกรรมเบาและผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคแทน
4. ทำให้เกิดความผิดพลาดที่ยิ่งใหญ่ในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ โดยเฉพาะกรณีไปล้มแผนการเศรษฐกิจโดยคัดค้านร่างโครงการ 5 ปี (1966 - 1970) ของผู้ชำนาญการทางเศรษฐกิจ
5. เกิดความล้มเหลวในการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ ไม่ได้ผลสุทธิเพียงพอ
6. มีการถดถอยเจ้าหน้าที่ของพรรคและของรัฐบาลโดยไม่มีเหตุผล

จากข้อติเตียนดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เป็นการกล่าวถึงความผิดพลาดในด้านการวางแผนเศรษฐกิจและการจัดระบบที่ไม่เหมาะสมนั่นเอง ดังนั้นทันทีที่ครุสเชฟหมดอำนาจผู้นำโซเวียตชุดต่อมาคือ นายเลียวนิด เบรสเนฟ (Leonid Brezhnev) และนายอเล็กซี โคซีกิน (Alexei Kosygin) ก็ได้พยายามที่จะแก้ไขข้อบกพร่องเหล่านี้ โดยการปฏิรูปการบริหารงานทางเศรษฐกิจทั้งในด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม รวมทั้งได้เน้นถึงความจำเป็นที่จะต้องตอบสนองต่อความต้องการของตลาดมากกว่าที่จะใช้หลักการวางแผนจากส่วนกลางโดยไม่คำนึงถึงสภาวะทางด้านเศรษฐกิจที่แท้จริงของประเทศ และได้มีการยกเลิกการจัดองค์การของพรรคเป็นฝ่ายอุตสาหกรรม

กรรมและฝ่ายเกษตรกรรม เพราะทำให้การบริหารขาดประสิทธิภาพและการผลิตตกต่ำ นอกจากนั้นเพื่อให้การพัฒนาเศรษฐกิจดำเนินต่อไปอย่างมีแผน กลางเดือนเมษายน 1965 ก็ได้มีการยกร่างแผนเศรษฐกิจ 5 ปีฉบับที่ 8 (1966-1970) โดยเน้นถึงความสำคัญของการเกษตรและการปรับปรุงการครองชีพให้สูงขึ้น และกำหนดค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับงานด้านอุตสาหกรรมประมาณ 40-50 รูเบิลต่อเดือน เป็นต้นซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

การปฏิรูปการเกษตร

การพัฒนาระบบนารวมจนกระทั่งปี 1965

ก่อนที่จะกล่าวถึงการปฏิรูปการเกษตรในปี 1965 เราย้อนกลับไปดูถึงการเกษตรก่อนหน้านี้นี้เล็กน้อยเพื่อเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นชัด กล่าวได้ว่าปี 1958 เป็นจุดเปลี่ยนแปลงของการพัฒนา ก่อนปี 1958 รัฐเข้มงวดต่อนารวมอย่างมากโดยอาศัยนโยบายของรัฐในเรื่องรายได้ ราคา การเก็บภาษีและเครื่องมือฟาร์ม การปฏิรูปปี 1958 แสดงถึงท่าทีของผู้มีอำนาจเริ่มให้เสรีภาพมากขึ้นแต่ในทางปฏิบัติส่วนใหญ่แล้วมีผลไม่มากนัก

ก่อนปี 1958 : นโยบายการบีบบังคับ²

ท่าทีของผู้มีอำนาจมีความคลั่งใจต่อชนชั้นชาวนารวม นารวมถือว่าเป็นหน่วยหนึ่งของการผลิต และชาวนารวมก็ถือว่าเป็นผู้ผลิตคนหนึ่งที่จะต้องสนองต่อความจำเป็นของการพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อบรรลุเป้าหมายนี้แนวทางก็คือ

1. ระบบการบีบบังคับส่งมอบผลผลิตให้แก่รัฐ ถูกนำมาใช้ร่วมกับการวางแผนโดยบังคับในเรื่องการผลิต การเพาะปลูก และการเก็บเกี่ยว

2. ราคา : จนกระทั่งปี 1953 ราคาที่จ่ายให้แก่ชาวนารวมสำหรับการส่งมอบผลผลิตโดยบังคับปกติน้อยกว่าต้นทุนการผลิต ราคาที่สูงกว่าถูกจ่ายให้สำหรับการส่งมอบที่สูงกว่าโควต้า (จาก 30% - 50% สำหรับพวกผัก และ 120% สำหรับผลผลิตปศุสัตว์) แต่ความเป็นจริงแล้วการส่งมอบผลผลิตโดยบังคับแทบจะไม่ทำให้มีส่วนเกินเหลือเป็นการส่งมอบที่เพิ่มขึ้นจากโควต้าได้ ในปี 1953 ราคาได้เพิ่มขึ้น แต่ความแตกต่างระหว่างการส่งมอบ 2 แบบยังคงมีอยู่

3. ภาษี : ชาวนารวมเองจะถูกเสียภาษีก่อนเป็นอันดับแรกโดยเรียกเก็บจากรายได้รวมทั้งหมดของปีที่ผ่านมา และถูกเก็บเป็นอัตราส่วนและเก็บในอัตราต่างกันตามแหล่งของรายได้ (การขายธัญญาหาร หรือผลผลิตการเกษตรเพื่อความต้องการของอุตสาหกรรม) เนื่องจากภาษีเก็บจากรายได้รวม ฉะนั้นชาวนารวมที่แม้จะขาดทุนก็ต้องถูกจ่ายภาษี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป็นภาระ

ที่หนักมากเมื่อปีนั้นการเก็บเกี่ยวไม่ได้ผล ในขณะที่เดียวกันสำหรับชาวนารวมจนกระทั่งปี 1953 พวกเขาต้องจ่ายภาษีรายได้ในอัตราก้าวหน้าที่สูง ตั้งแต่นั้นพวกเขาจำต้องจ่ายภาษีการเกษตร โดยคำนวณจากพื้นที่การเพาะปลูกของที่ดินถือครองแปลงเล็ก ในอัตราที่แน่นอนต่อ 1/100 ของพื้นที่ 1 เฮคตาร์

4. การจ่ายผลตอบแทน (pay) ในนารวม : การจ่ายผลตอบแทนให้สมาชิกนารวมใช้ระบบ troudoden system ลักษณะที่สำคัญของระบบนี้ก็คือไม่เป็นการประกันรายได้เป็นเงินแม้กระทั่งเพียงบางส่วน ระบบนี้ขึ้นอยู่กับความคิดเห็นที่แน่ชัดว่าชาวนาจะไม่อดตายเพราะความหิวเนื่องจากพวกเขาที่มีดินแปลงเล็กส่วนตัวของตนเอง และมีชีวิตอยู่ได้โดยอาศัยผลผลิตจากที่ดินแปลงเล็กนี้ ความจำเป็นในเรื่องรายได้เป็นเงินขั้นพื้นฐานก็จะได้จากการขายผลผลิตส่วนเกินจากที่ดินแปลงเล็กส่วนตัวในตลาดของนารวมในเมือง

The troudoden เป็นหน่วยของการจ่ายผลตอบแทนซึ่งขึ้นอยู่กับวันมาตรฐานการทำงาน การคิดคำนวณจะทำตอนสิ้นปีภายหลังการเก็บเกี่ยวเรียบร้อยแล้ว รายได้พึงจับจ่ายได้ (Disposable income) จะถูกคำนวณภายหลังจากที่ได้หักต้นทุนการผลิตที่เป็นวัตถุดิบ การจ่ายภาษี การจ่ายค่าประกันและการจ่ายให้แก่กองทุนร่วมแล้ว ที่เหลือถ้ามีก็จะถูกแบ่งออกทั้งในรูปผลผลิตและเงินสด ในระหว่างสมาชิกตามจำนวนวันที่พวกเขาทำงานในระหว่างปี สิทธิของส่วนแบ่งในการจัดสรรรายรับของนารวมไม่เป็นไปโดยอัตโนมัติ แต่ขึ้นอยู่กับจำนวนวันการทำงานขั้นต่ำที่ทำ ซึ่งอันนี้ทำให้ชาวนาเปลี่ยนความตั้งใจจากการเสียสละเวลาของพวกเขาเกือบทั้งหมดไปทำงานในที่ดินแปลงส่วนตัวของพวกเขา วันการทำงานถูกชั่งน้ำหนักตามความยากง่ายของงานด้วย เช่นอัตราประจำวันในการเก็บเกี่ยวด้วยมืออาจเป็น 2 troudodni สำหรับงานเตรียมมัดข้าวเป็นฟ่อนก็จะได้ ½-troudodni ตัวอย่างในการคำนวณรายได้ของชาวนารวมเช่น สมมุติว่ารายรับสุทธิของนารวมเป็น 240,000 รูเบิล ซึ่งประกอบด้วยสมาชิก 800 คน เฉลี่ยแล้วแต่ละคนจะได้รับ 150 troudodni รวมแล้วทั้งหมดเป็น 120,000 troudodni ฉะนั้น the troudoden จะมีค่าเท่ากับ 2 รูเบิล ถ้า 240,000 รูเบิลประกอบด้วยเงินสด 120,000 รูเบิล และผลผลิตเช่นข้าวสาลี มันฝรั่ง เป็นต้น 120,000 รูเบิล เพราะฉะนั้นชาวนารวมแต่ละคนก็จะได้รับโดยเฉลี่ย 150 รูเบิลเป็นเงินสด และ 150 รูเบิลเป็นผลผลิตในรูปข้าวสาลี เป็นต้น การจัดสรรนี้ปกติพวกเขาจะได้รับครั้งเดียวในตอนสิ้นปี เว้นแต่ว่าถ้านารวมของเขาประสบความมั่งคั่งอย่างมากจนสามารถจ่ายล่วงหน้าในช่วงระหว่าง 12 เดือนที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าพวกเขาไม่มีทางแน่ใจได้ว่าเขาจะได้รับจำนวนเท่าไร

5. การจัดองค์การของงานด้านการเกษตร : จากการที่ผู้มีอำนาจไม่ไว้วางใจนารวม ดังนั้น จึงได้มีการจัดตั้ง MTS ขึ้น จุดประสงค์เพื่อจัดหาโครงร่างการจัดการที่พึงปรารถนาสำหรับ

นารวมต่าง ๆ ในระยะแรกเริ่มทุก ๆ MTS จะมีผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายการเมือง ซึ่งมีหน้าที่ขนานกันไปก็คือการปฏิบัติงานด้านการเกษตรในนาของนารวมต่าง ๆ เพื่อเป็นการป้องกันการที่นารวมจะยึดเอาเครื่องมือมาเป็นของตน MTS จะได้รับผลผลิตตามสัดส่วนของการเก็บเกี่ยวเป็นการตอบแทน

หลังปี 1958 : นโยบายปล่อยให้เสรี³

นโยบายของครุสเชฟหลังปี 1958 เป็นการหันหน้าเข้าหานารวม แต่ถึงแม้ว่ามีความตั้งใจให้อิสระเสรี แต่ก็ยังคงเป็นระบบที่เรียกว่า Narrow strait-jacket เพราะรัฐยังคงกลัวว่านารวมจะพยายามแสวงหาผลประโยชน์ให้ตัวเองมากกว่าที่จะคำนึงถึงผลประโยชน์ของรัฐ ฉะนั้นนโยบายในช่วงนี้มีลักษณะสำคัญคือ

1. การวางแผนการผลิตทางการเกษตรก็ยังคงกำหนดเป็นรายละเอียด แต่อย่างไรก็ตามการส่งมอบโดยบังคับรวมทั้งการริบถูกยกเลิกไป จากปี 1961 หน่วยงานท้องถิ่นของคณะกรรมการส่งมอบผลผลิตการเกษตรของรัฐ ได้รับอำนาจในการทำสัญญาในเรื่องการส่งมอบกับฟาร์มโดยอาศัยรากฐานของแผน

2. ระบบ 2 ราคา (double price system) ถูกยกเลิกไป ราคาใหม่ถูกนำมาใช้ในปี 1958 ราคานี้เป็นราคาเศรษฐกิจศาสตร์ และคำนวณเฉพาะภูมิภาครวมทั้งตั้งใจที่จะให้เป็นราคาที่คุ้มทุน และเป็นการประกันกำไรของฟาร์มที่พอเพียงภายใต้สภาพการที่เป็นปกติของการจัดการ เพราะฉะนั้นราคาเหล่านี้จะคงที่ในฤดูกาลเก็บเกี่ยวปกติ แต่จะเปลี่ยนแปลงในกรณีการเก็บเกี่ยวไม่ได้ผลดี แต่ในทางปฏิบัติแล้วมีแนวโน้มว่าโครงสร้างของราคามีดีกรีของความไม่ราบรื่นสูง เพราะเป็นการยากที่จะนำเอาวิธีการที่สมเหตุสมผลมาใช้ทันทีทันใดในเรื่องการคำนวณราคาต้นทุนและอัตรากำไรและในเรื่องการจัดตั้งระบบกำหนดเขตอย่างสมเหตุสมผล เป็นต้น

3. ภาระด้านภาษีของนารวมบรรเทาเบาบางลง แต่ภาษีก็ยังคงขึ้นอยู่กับรายรับรวม และในหลักการถูกกำหนดในอัตราเดียวคือ 12.5% เพื่อสนับสนุนการเลี้ยงปศุสัตว์จึงได้มีการผ่อนผันภาษี 80% จากรายรับที่ได้จากการขายผลผลิตปศุสัตว์

4. ในปี 1958 หลักการของค่าจ้างเป็นเงินคงที่ที่ประกัน (a guaranteed fixed money wage) ถูกกำหนดขึ้นแทนที่ the troudoden อย่างช้า ๆ แต่อย่างไรก็ตาม หลักการนี้ก็ไม่เคยถูกนำมาใช้ด้วยเหตุผลง่าย ๆ ที่ว่า นารวมต่าง ๆ ไม่มีทรัพยากรเพื่อทำให้การจ่ายผลตอบแทนเป็นค่าจ้างเป็นไปได้ ในปี 1964 ผลตอบแทนที่จ่ายแก่ชาวนารวมน้อยกว่า ¼ ของค่าจ้างของคณงานนารัฐ

5. The MTS ถูกยกเลิกไปในปี 1958 (ถึงแม้ว่ามันจะยังคงอยู่ในรูปของ The Repair Tractor Stations เป็นเวลา 2-3 ปี) เครื่องมือของ MTS ถูกขายให้แก่ชาวมวล ซึ่งจากปี 1961 สามารถซื้อเครื่องมือใหม่ได้โดยตรงจากตัวแทนของศูนย์เทคนิคการเกษตร(the Agricultural Technical Centre หรือ Sojuzsel' khoztekhnika) ซึ่งเทียบเท่ากับ The State Committee for Material and Technical Supplies ในสาขาอุตสาหกรรม เหตุผลประการหนึ่งของการเพิ่มราคาด้านการเกษตรในปี 1958 ก็คือการยอมให้นารวมต่าง ๆ ซื้อเครื่องมือ เครื่องจักรของตนเองได้

การปฏิรูปปี 1965 : Brezhnev Program I

ทั้ง ๆ ที่มีมาตรการต่าง ๆ ในปี 1958 แต่สภาพการทางการเกษตรของโซเวียตก็ยังเลวลงจนกระทั่งปี 1965 อัตราความก้าวหน้าของการผลิตด้านการเกษตรได้ตกต่ำลงอย่างมาก ระหว่างปี 1950 - 1954 ดัชนีการผลิตด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น 22% ระหว่างปี 1955 - 1959 เพิ่มขึ้น 49% แต่ระหว่างปี 1960 - 1965 เพิ่มขึ้นเพียง 14% เท่านั้น นโยบายการเพิ่มผลผลิตการเกษตรไม่บรรลุผล สาเหตุประการหนึ่งเนื่องจากขาดรายได้ของฟาร์มที่เพียงพอที่จะซื้อเครื่องจักรกลและปุ๋ย เป็นต้น⁴

ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการเกษตร ที่ประชุมคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์ในวันที่ 26 มีนาคม 1965 จึงได้ประกาศยอมรับโครงการปรับปรุงสภาพการเกษตรของโซเวียตตามข้อเสนอของนายเบเรสเนฟ ซึ่งโครงการนี้รู้จักกันในนามของ Brezhnev Program I ซึ่งเป็นการปฏิรูปการเกษตรที่ใช้ในช่วง 1966 - 1970 อาจกล่าวได้ว่าโครงการนี้ต้องการเพิ่มปัจจัยทั้งหมด 18.5% ในช่วง 5 ปีหรือ 3.5% ต่อปี⁵

ฉะนั้นการปฏิรูปปี 1965 จึงประกอบด้วย การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงที่สำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งเน้นในเรื่องความเป็นอิสระมากขึ้นในการจัดการนารวม มาตรการต่าง ๆ ในเดือนเมษายนและพฤษภาคม 1965 ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งในนารวมและในด้านชาวนารวม

การเปลี่ยนแปลงในส่วนของนารวม⁶

1. ยกเลิกไม่มีการรณรงค์ (no more "campaigns") เช่นในสมัยครุสเชฟอีกต่อไป รัฐได้เน้นถึงความเป็นอิสระของนารวม วิธีการและรูปแบบที่เหมาะสมสำหรับสภาพการของท้องถิ่น ยกเว้นเฉพาะข้อเรียกร้องที่ว่าผลผลิตที่แน่นอนจะต้องถูกส่งมอบให้แก่รัฐ นั่นก็คือแนวความคิดใหม่ของการวางแผนทางการเกษตรจะเป็นการประนีประนอมกันระหว่างการวางแผนเชิงบังคับโดยตรงจากเบื้องบนกับการจัดการในเรื่องอุปทานการเกษตรบนพื้นฐานของสัญญาข้อ

ตกลงที่ทำโดยเสรีระหว่างนารวมต่าง ๆ กับหน่วยรวบรวมของรัฐ (State Collection Agencies) ฉะนั้นนอกจากสินค้าที่เน่าเสียได้ง่ายแล้ว การวางแผนจากส่วนกลางจะยังคงมีอยู่

2. กำหนดโควตาการส่งมอบผลผลิตให้แก่รัฐพอประมาณและแน่นอน เบรสนเนฟให้คำรับรองว่าโควตาผลผลิตที่ต้องส่งมอบนั้นจะเป็นโควตาที่สมเหตุสมผล และคงที่โดยกำหนดโควตาไม่เปลี่ยนแปลงเป็นเวลา 5 ปีในระดับที่ต่ำกว่าความต้องการของระบบเศรษฐกิจที่ทราบแล้ว ตัวอย่างเช่น 55.7 ล้านตันต่อปีสำหรับธัญญาหาร 8.5 ล้านตันต่อปีสำหรับเนื้อ เป็นต้น ซึ่งรัฐจำเป็นต้องซื้อเพิ่มและในราคาที่สูงกว่า เพื่อทำให้เกิดการขายที่เพิ่มขึ้นโดยสมัครใจ ในปี 1966 ปรากฏว่านารวมต่าง ๆ ได้ขายธัญญาหารจำนวน 75 ล้านตันให้แก่รัฐ และเนื้อจำนวน 10.3 ล้านตัน ในปี 1967, 57.2 และ 11.5 ล้านตันตามลำดับ ในปี 1968, จำนวน 69 และ 11.9 ล้านตันตามลำดับ แต่ในปี 1969 เฉพาะเป้าหมายที่ต้องส่งมอบเนื้อเท่านั้นที่ได้มากกว่าที่กำหนดคือ 11.7 ล้านตันถูกขายให้แก่รัฐ และเป็นครั้งแรกที่การขายธัญญาหารไม่บรรลุเป้าหมายตามแผนคือเพียง 55.5 ล้านตัน

3. ประกาศกฤษฎีกาเพิ่มราคาผลผลิตหลายชนิดทางการเกษตรของฟาร์มให้สูงขึ้น นั่นคือให้ราคาที่สูงกว่าสำหรับการส่งมอบผลผลิตที่สูงกว่าโควตาในบางราย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผลผลิตปุศสัตว์ราคาได้เพิ่มสูงขึ้นจาก 50 - 100% สำหรับการขายส่วนที่เพิ่มขึ้นหรือที่เกินโควตาเหล่านี้ ซึ่งก็ขึ้นอยู่กับชนิดของผลผลิต และในขณะเดียวกันราคาสินค้าอุตสาหกรรมที่จำเป็นต้องใช้ในสาขาการเกษตรก็ลดลง บางราคาลดลงอย่างมากตัวอย่างเช่น ก่อนปี 1960 นารวมจ่ายมากกว่าวิสาหกิจอุตสาหกรรมถึง 4 เท่าสำหรับค่ากระแสไฟฟ้า 1 กิโลวัตต์-ชม. ในปี 1961 ราคาได้ลดลงครึ่งหนึ่ง จากปี 1966 ก็ได้ลดลงครึ่งหนึ่งอีกครั้งหนึ่ง และได้เท่ากับราคาที่เรียกเก็บจากวิสาหกิจอุตสาหกรรม ด้วยเหตุนี้จึงช่วยให้มีการเพิ่มขึ้นอย่างมากในรายรับสุทธิของนารวม เมื่อถึงอัตรากำไรของนารวมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น : 20% ในปี 1964 27% ในปี 1965 และ 35% ในปี 1966 อัตรากำไรนี้ปรากฏว่าสูงเมื่อเทียบกับอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามไม่เหมือนกับอุตสาหกรรมในแง่ที่ว่า นารวมต่าง ๆ จำต้องซื้อเครื่องมือทั้งหมดด้วยกองทุนของตนเอง รัฐจะรับผิดชอบเฉพาะแต่ในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานซึ่งลงทุนสูง

4. การบรรเทาเบาบางภาวะภาษีของนารวมลงอย่างมาก ภาษีรายได้ของนารวมได้ถูกปรับปรุงและกำหนดใหม่อย่างสมบูรณ์ในเดือนเมษายน 1965 และเป็นารเรียกเก็บจากรายได้สุทธิมากกว่าที่เก็บจากรายได้รวมทั้งหมด ตั้งแต่นั้นมาได้เก็บภาษี 12% จากรายได้สุทธิต่อปี ปัจจุบัน และได้เก็บภาษีจากระดับกำไรที่มากกว่า 15% และที่จ่ายให้ (payment) กองทุนประกัน

ของรัฐ ซึ่งตั้งขึ้นในปี 1964 และเพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่มีนารวมใดหลบเลี่ยงภาษีโดยการจัดสรรรายได้สุทธิทั้งหมดในรูปของผลตอบแทน (pay) ดังนั้นจึงได้เก็บภาษีค่าจ้างที่มากกว่า 60 รูเบิลต่อเดือนจากสมาชิคนารวมในอัตรา 8% หรือพูดอีกนัยหนึ่งเฉพาะนารวมที่มั่งคั่งเท่านั้นที่จ่ายภาษีนั้นก็เป็นนารวมซึ่งมีอัตรากำไรมากกว่า 15% (อัตราส่วนของรายรับสุทธิต่อต้นทุน) และจ่ายให้แก่สมาชิกสูงกว่าค่าจ้างประกันขั้นต่ำในสาขาอุตสาหกรรม

5. นารวมต่าง ๆ ได้รับความอำนวยความสะดวกด้านการเงินที่แน่นอนขึ้น หนี้สินก่อนหน้านี้นั้นจนถึงปี 1965 ได้ถูกยกเลิก และนารวมมีโอกาสมากที่จะได้รับสินเชื่อระยะสั้นและระยะยาว ในปี 1966 ระบบการจ่ายล่วงหน้าสำหรับพืชผลในอนาคตซึ่งดำเนินการโดยหน่วยงานรวบรวมของรัฐถูกยกเลิกไป และนารวมต่าง ๆ ได้รับความสามารถในการใช้สินเชื่อธนาคารโดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการได้รับสินเชื่อสำหรับจ่ายเป็นค่าจ้าง ซึ่งอันนี้เกี่ยวพันกับการนำเอาค่าจ้างประกันมาใช้ในนารวมในวันที่ 1 กรกฎาคม 1966

6. นารวมต่าง ๆ ได้รับความสนับสนุนให้พัฒนากิจกรรมที่มีใช้เกี่ยวกับการเกษตรของตนเอง คือได้รับการส่งเสริมให้ทำวิสาหกิจขนาดเล็กเป็นวิสาหกิจช่วย (auxiliary enterprises) ปัจจุบันนารวมต่าง ๆ สามารถดำเนินการได้โดย "inter-kolkhozian organization" grouping หลาย ๆ หน่วยการผลิตสำหรับการก่อสร้างสถานผลิตพลังงานไฟฟ้าขนาดเล็กหรือช่างานชลประทาน การก่อสร้างตึกอาคาร การจัดตั้งและดำเนินการหน่วยแปรรูปผลผลิตการเกษตร การจัดการหน่วยผสมเทียมและหน่วยฟักไข่ให้เป็นตัว เป็นต้น ในเวลาเดียวกันกฎระเบียบ 16 กันยายน 1967 ก็ได้มีการก้าวต่อไปในการพัฒนาวิสาหกิจเสริมหรือวิสาหกิจด้านการใช้ฝีมือในนารวมต่าง ๆ เพื่อจ้างแรงงานในระหว่างฤดูกาลที่ว่างหรือไม่มีงาน

ค่อนข้างจะแน่ชัดที่ว่า สาขานารวมจะไม่ถูกพิจารณาว่าเป็นสาขาที่ถูกบีบบังคับอีกต่อไป แต่จะเป็นส่วนที่เป็นอิสระส่วนหนึ่งของกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชาติ ซึ่งการพัฒนาจำเป็นต้องถูกกระตุ้นโดยอาศัยระบบสินน้ำใจด้านวัตถุ

การเปลี่ยนแปลงในส่วนของชาวนารวม⁷

1. มาตรการหลายอย่างมีแนวโน้มผูกพันต่อชาวนารวมอย่างใกล้ชิดยิ่งกว่าต่อนารวมของเขา มาตรการที่สำคัญคือการเพิ่มขึ้นในผลตอบแทน (pay) ที่จ่ายให้แก่ชาวนารวมสำหรับงานที่ทำให้แก่นารวม การประกันรายได้ของชาวนารวม (guaranteed income) ได้รับการยืนยันรวมทั้งบำนาญผู้สูงอายุและผู้พิการสำหรับชาวนารวมซึ่งเคยประกาศออกมาเป็นกฎระเบียบในวันที่ 15 กรกฎาคม 1964 แต่ยังไม่ได้มีการนำมาใช้มาจนกระทั่งถึงปี 1965 จึงได้รับการปรับปรุง

และเริ่มนำไปใช้อย่างจริงจัง การปลดเกษียณอายุสำหรับผู้ชายและผู้หญิงกำหนดไว้เมื่ออายุ 65 และ 60 ปีตามลำดับ ในปี 1967 การจำกัดอายุทั้ง 2 กรณีได้ลดลง 5 ปี ซึ่งระบบนั้นนอกจากใช้กับสมาชิกรวมแล้วยังใช้กับคนงานและลูกจ้างอื่น ๆ ด้วย ค่าจ้างประกันรายเดือนถูกสนับสนุนให้นำมาใช้กับนารวมต่าง ๆ ได้บังเกิดผลจากเดือนกรกฎาคม 1966 ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากการที่นารวมได้สิ้นเชื้อสะดวกขึ้นและระดับกำไรโดยทั่วไปของนารวมต่าง ๆ เพิ่มสูงขึ้น ในปี 1967 ค่าจ้างรายวันเฉลี่ยของคนงานนารวมคือ 3.25 รูเบิล ซึ่งมากกว่าปี 1964 ถึง 50% และเป็น 90% ของค่าจ้างนารัฐ (ซึ่งโดยเฉลี่ยเป็น 75% ของค่าจ้างคนงานอุตสาหกรรม)

2. นโยบายที่น่าพอใจยิ่งขึ้นถูกนำมาใช้ต่อการถือครองเป็นส่วนตัวของเอกชน คือ มีการลดหย่อนข้อจำกัดในเรื่องการเป็นเจ้าของปศุสัตว์ของเอกชนรวมทั้งข้อจำกัดในที่ดินแปลงเล็กส่วนตัว ภาษีพิเศษที่เก็บจากที่แปลงส่วนตัวและจากการเลี้ยงปศุสัตว์ของเอกชนถูกยกเลิกไป ชาวนารวมได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกด้านสินเชื่อเพื่อซื้อปศุสัตว์ นอกจากนี้ยังได้มีการยืนยันถึงสิทธิในการใช้ทุ่งหญ้าของนารวม รวมทั้งการได้รับฟางหรือหญ้าแห้งในปริมาณที่เพียงพอเลี้ยงปศุสัตว์

การเปลี่ยนแปลงอื่น ๆ⁸

1. การบริหารงานด้านการเกษตรได้กลับไปสู่อำนาจของกระทรวงเกษตรอีกครั้งหนึ่ง หน่วยบริหารงานเกษตรของภาคและแขวงได้กลับมาทำหน้าที่รับผิดชอบการวางแผนส่วนท้องถิ่นอีกครั้งหนึ่ง ภายใต้การแนะนำปรึกษาของเลขาธิการพรรคที่เหมาะสม การแบ่งส่วนงานของพรรคถูกยกเลิกเช่นกัน

2. จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการบำรุงรักษาและซ่อมแซมที่ดีกว่าเดิม งานในด้านการซ่อมแซม การจัดหาโรงงาน (workshops) จำนวนมากและการให้เข้าเครื่องมือเครื่องจักรเฉพาะวัตถุประสงค์บางอย่าง เป็นงานในความรับผิดชอบของ Sel'khoztekhnika นอกจากนี้ได้มีการจัดตั้ง repair factories ใหม่ขึ้นอีก 200 โรงงาน รวมทั้งโรงงานพิเศษ (specialized workshops) กว่า 1,000 โรงงาน นอกจากนี้ยังมีมาตรการให้ลดราคาเครื่องจักรทางการเกษตรและปัจจัยอื่น ๆ

3. รัฐสัญญาที่จะให้มีการลงทุนด้านการเกษตรเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากการลงทุนด้านการเกษตรของนารวมและนารัฐทั้งหมดถูกกำหนดไว้ 71 พันล้านรูเบิลในช่วงแผนห้าปีฉบับที่ 8 (1966 - 1970) เมื่อเทียบกับ 34.2 พันล้านรูเบิลในช่วง 1961 - 1965 การลงทุนจำนวนที่มากมายนี้เป็นการลงทุนโดยรัฐ มาตรการอื่น ๆ ยังรวมทั้งความพยายามอย่างใหญ่หลวงที่จะทำการขยายการชลประทานและการระบายน้ำ และการริบเร่งในการใช้ปุ๋ยในดินที่มีกรดด้วย ค่าใช้จ่าย

ของรัฐบาล รัฐได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อการพัฒนาเขตที่มีไร่ดินดำในภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้รัฐได้เร่งโครงการที่จะปรับปรุงความผาสุกและสภาพบ้านเรือนในชนบท เพราะรัฐทราบดีถึงอันตรายของการไหลออกไปของยุวชนที่มีพลังและมีมือซึ่งต้องการที่จะทำงานในการเกษตรที่ใช้เครื่องจักรที่ทันสมัยกว่า

อย่างไรก็ตามทั้ง ๆ ที่มีมาตรการเหล่านี้ การปฏิรูปการเกษตรของเบรสนเพก็ได้ผลไม่เป็นที่น่าพอใจ ระหว่างปี 1968 - 1969 การผลิตด้านเกษตรได้ลดลงถึง 3% และ 4.6% ระหว่าง 1971 - 1972 สาเหตุก็เนื่องจากปัจจัยด้านดินฟ้าอากาศ มากกว่าเป็นความผิดพลาดในนโยบายเศรษฐกิจโดยทั่วไป หรือการจัดการฟาร์มที่ไม่ดี แม้กระนั้นก็ทำให้เกิดความไม่สงบที่ว่า สหภาพโซเวียตไม่สามารถพึ่งตนเองได้ในผลผลิตด้านการเกษตร อาหาร หรือวัตถุดิบ เมื่อคำนึงถึงความจริงที่ว่า 30% ของประชากรทำงานถูกจ้างงานในสาขาการเกษตร และความจริงที่ว่าสัดส่วนของการลงทุนทั้งหมด ได้ถูกจัดสรรไปให้การเกษตรได้เพิ่มขึ้นอย่างมั่นคง คือ 15% ระหว่าง 1950 - 1960 และ 18% ระหว่าง 1961 - 1970

จุดมุ่งหมายของผู้นำแนชต์คือ การทำให้อุตสาหกรรมและเกษตรกรรมเกี่ยวพันซึ่งกันและกันใกล้ชิดยิ่งขึ้น การทำให้เป็นอุตสาหกรรมของการเกษตรจำต้องดำเนินต่อไป ซึ่งก็หมายถึงการมีกระแสไฟฟ้าใช้มากขึ้น มีเครื่องจักรเครื่องมือมากขึ้น และการนำเอาความรู้ทางด้านเคมีมาใช้ประโยชน์อย่างใหญ่หลวงในการผลิต รวมทั้งการพัฒนาช่างงานการขนส่ง เทคนิคของการรักษาสภาพและการแปรรูปผลผลิตการเกษตร

จากการที่มีข่ายการคมนาคมทางถนนไม่พอเพียง การไม่มีหน่วยรักษาสภาพผลผลิตของฟาร์ม และการขาดแคลนรถบรรทุกทำให้ผลไม้และผักจำนวนมากต้องเสียไปในแต่ละปีโดยไม่ถึงตลาด การที่ในเมืองขาดแคลนนม ไข่ และเบ็ดไก่ ไม่ได้เนื่องมาจากการผลิตที่ไม่พอเพียง แต่เพราะไม่มีกลไกการตลาดที่ได้ผล เนื่องจากเหตุนี้ผลกำไรของชาวนาแต่ละคนผู้ซึ่งไม่มีความล็งเลในการที่จะบินเป็นร้อย ๆ ไมล์เพื่อขายมะเขือเทศ 2-3 หีบให้แก่แม่บ้านในเมืองหลวงจึงค่อนข้างอ่อนแอ

ในประการที่ 2 พวกเจ้าหน้าที่ได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องมากยิ่งขึ้นในกิจการฟาร์ม ซึ่งการเข้าไปรวมกำลังไม่ได้อยู่ในรูปของการจัดกลุ่มนารวมขึ้นใหม่ (regroup) เช่นในระหว่าง 1950 - 1964 เมื่อจำนวนนารวมได้ลดลงจาก 123,000 เป็น 38,000 นารวม และไม่ได้เป็นการแปลงรูปนารวมเป็นนารัฐด้วย (นารวมประมาณ 20,000 แห่งถูกดูดซึมเข้าไปในระบบของรัฐระหว่าง 1950 - 1964) แต่อยู่ในรูปของสมาคมนารวม (kolkhoz associations) และการจัดตั้ง agro-industrial

complex ซึ่งรวมทั้งกิจกรรมการเกษตรและอุตสาหกรรมเข้าด้วยกัน เป็นเวลาหลายปีที่รัฐได้สนับสนุนฟาร์มต่าง ๆ ให้จัดตั้งวิสาหกิจการแปรรูปผลผลิตการเกษตรวิสาหกิจผลิตวัสดุก่อสร้างที่ใช้ทรัพยากรของท้องถิ่น รวมทั้งวิสาหกิจผลิตกระบุง (crates) และกล่องบรรจุของ (packing-cases) นอกจากนี้ยังสนับสนุนฟาร์มให้พัฒนาทักษะของแรงงานที่ใช้ฝีมือของท้องถิ่น อย่างไรก็ตามในบางครั้งฟาร์มก็ได้ใช้เสรีภาพนี้ไปในทางที่ผิด แต่ข้อผิดพลาดนี้ก็ไม่ทำให้เจ้าหน้าที่โซเวียตเปลี่ยนนโยบายโดยทั่วไปของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนา agro-industrial complex ซึ่งเป็นขั้นแรกของความก้าวหน้าในการแปรรูปชีวิตชนบทให้มีสภาพคล้ายเมือง จุดมุ่งหมายสูงสุดคือการทำให้เกิดความกลมกลืนเท่าที่จะเป็นไปได้ในสภาพความเป็นอยู่ทั้งในเมืองและชนบท การจัดหา net work ที่เท่าเทียมกันโดยให้ฟรีหรือจ่ายค่าบริการทั้งในเมืองและชนบท อันที่จริงบริการด้านวัฒนธรรม การศึกษา การแพทย์ และการค้าในชนบทนั้น เห็นได้ชัดว่าน้อยกว่าในเมืองถึงแม้จะมีการนำเอาบ้านาณูทางการเกษตรมาใช้ในปี 1965 แต่ก็ยังคงไม่มีการจ่ายบ้านาณูให้แก่ชาวนารวมเท่าเทียมกับที่คนงานอุตสาหกรรมได้รับ เมื่อไม่นานนี้มาตรการเพื่อเพิ่มมาตรฐานการครองชีพของชาวนา ได้ลดการโยกย้ายออกไปจากที่ดิน แต่กระนั้นประชากรหนุ่มสาวก็ยังคงโยกย้ายออกไป (ในปี 1967 อายุโดยเฉลี่ยของคนงานการเกษตรคือ 50 ปี) แนวความคิดในการสร้าง "เมืองเกษตรกรรม" (agro-town) นำไปสู่แผนการฟื้นฟูหมู่บ้าน ซึ่งได้ถูกกำหนดขึ้นสำหรับปี 1970 - 1975 และดูเหมือนว่าได้นำไปใช้ส่วนใหญ่ในนารัฐ

ในปี 1971 ในสหภาพโซเวียต มีนารัฐ 15,500 แห่ง ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกธัญญาหารรวม 94.4 ล้านเฮกตาร์ หรือคิดเป็น 47.8% ของพื้นที่ทั้งหมด และมีนารวม 32,800 แห่ง ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูก 96.9 ล้านเฮกตาร์ หรือ 49.2% ของพื้นที่ทั้งหมด ที่เหลือ 3% เป็นที่ดินแปลงเล็ก ๆ ของพวกชาวนา ในปี 1971 มีคนงานนารวม 16 ล้านคน และคนงานนารัฐ 9 ล้านคน⁹

รูปแบบและการจัดองค์การภายในนารวม

ระบบนารวมได้ดำเนินมาในรูปแบบที่กำหนดไว้ตั้งแต่วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 1935 ซึ่งกำหนดในรูปของ artel หรือสหกรณ์การเกษตรมาจนกระทั่งถึงปี 1965 ตามรูปแบบนี้ artel เป็นอิสระในการที่จะใช้ที่ดินที่เป็นของรัฐเป็นการถาวร โรงนา เครื่องมือและปศุสัตว์ถูกใช้ประโยชน์ในฐานะเป็นของส่วนรวม การควบคุมนารวมอยู่ในมือของ the general assembly หรือ general meeting (เป็น assembly ของผู้แทนในนารวมขนาดใหญ่) ซึ่งเลือกตั้งประธานนารวม (chairman) และสภาบริหาร (the executive council) การเลือกประธานความจริงแล้วอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างใกล้ชิดโดยพรรค ชาวนารวมมีสิทธิที่มีบ้าน ที่ดินแปลงเล็ก ปศุสัตว์ และเครื่องมือ

ของตนเอง ขนาดของที่ดินแปลงเล็กและปริมาณของปศุสัตว์ที่ได้รับอำนาจครอบครองมีการเปลี่ยนแปลงบางครั้งบางคราว ในปี 1969 พื้นที่ของที่ดินแปลงเล็กมีขนาดตั้งแต่ 0.15 - 0.50 เฮกตาร์ ตามภูมิภาค ชาวนารวมมีสิทธิบ้างเช่นกันในที่ดินของนารวม แต่ก็ไม่ได้เฉพาะพวกเขาคนเดียว ทั้งนี้เพราะพื้นที่ทั้งหลายที่เป็นที่แปลงส่วนตัวที่เรียกว่า the auxiliary strips นั้น 3/5 ชาวนารวมเป็นเจ้าของ 2/5 คนงานและลูกจ้างอื่น ๆ เป็นเจ้าของ ซึ่งกลุ่มหลังนี้จะรวมถึงคนงานนารัฐและพวกที่มีความรู้ที่อาศัยอยู่ตามชนบทเช่นครูและแพทย์ เหตุผลที่รัฐยอมให้มีทรัพย์สินส่วนตัวได้ในแง่เศรษฐกิจการถือครองของเอกชนเป็นแหล่งอุปทานสำหรับตลาดในเมืองในผลผลิตมันฝรั่ง ผักต่าง ๆ เปิดไก่ ไข่ และพวกนมเนย ที่ยืดหยุ่นมากที่สุด ในทางสังคมการคงอยู่ของการถือครองที่ดินเอกชนและรายได้ มันถูกสมมุติว่าทำให้ชาวนามีชีวิตอยู่ได้ คือมีแนวโน้มว่าจะช่วยในฐานะเป็นค่าแก้ตัวของรัฐที่ไม่สามารถจัดหาค่าจ้างประกันขั้นต่ำได้ในสาขานารวม

กฎข้อบังคับของนารวม (the kolkhoz constitution) ปี 1935 ซึ่งได้รับอนุมัติโดยที่ประชุมกองเกรสครั้งที่ 2 ของชาวนารวมยังคงใช้ได้อยู่เป็นเวลา 35 ปี กฎปฏิกาววันที่ 28 พฤศจิกายน 1969 ได้จัดตั้งรูปแบบใหม่ของกฎข้อบังคับนารวม ซึ่งขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของที่ประชุมกองเกรสสหพันธ์ครั้งที่ 3 ของชาวนารวมซึ่งจัดให้มีขึ้นระหว่าง 25-27 พฤศจิกายน กฎข้อบังคับใหม่นี้ได้รวมการปฏิรูปรูปส่วนใหญ่เข้าด้วยกันซึ่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของนารวมหลังปี 1965 ส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับการจัดองค์การการผลิต การจัดสรรรายรับของนารวม การจ่ายผลตอบแทน และการประกันของรัฐแก่ชาวนารวม อย่างไรก็ตามก็มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมากในสถานะของนารวม การใช้ที่ดินฟรีของนารวมเป็นการถาวรได้รับการยืนยันอีกครั้ง ถึงแม้ว่าที่ดินโดยตัวมันเองยังคงเป็นทรัพย์สินของรัฐ อันนี้เป็นการย้ำข้อบัญญัติของกฎหมายที่ดินซึ่งได้ประมวลกฎหมายที่ดินในเดือนธันวาคม 1968 ซึ่งก็ยังขึ้นอยู่กับกฎหมายปี 1928 โดยเฉพาะกฎข้อบังคับใหม่ห้ามการลดพื้นที่ที่สามารถเพาะปลูกได้อย่างไม่สมควรจากนารวมสำหรับจุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ที่มีใช้การเกษตร ในขณะที่เดียวกันก็จัดตั้งระเบียบการชดเชยในขณะที่ที่ดินของนารวมถูกลดลงหรือถูกจัดสรรไปใช้ในกรณีพิเศษอื่น ๆ เป็นการชั่วคราว ในทำนองเดียวกันกฎข้อบังคับใหม่ยังคงรักษาสิทธิของชาวนารวมในการถือครองที่ดินแปลงเล็กเพื่อปลูกบ้านเป็นต้น สูงสุดจำนวน 0.50 เฮกตาร์ หรือ 0.21 เฮกตาร์ในเขตที่ดินชลประทาน ครอบครัวชาวนารวมอาจเป็นเจ้าของวัว 1 ตัวและลูกวัวอายุ 1 ปี วัวตอนอายุน้อยกว่า 2 ปีจำนวน 1 ตัว หมูตัวเมีย 1 ตัว และลูกหมูอายุ 3 เดือนหรือหมูที่เลี้ยงไว้สำหรับบริโภค 2 ตัว แพะแกะรวมกันประมาณ 10 ตัว รวงผึ้ง เป็ดไก่และกระต่ายด้วย กฎข้อบังคับใหม่ยังคงใช้หลักการจัดองค์การภายในนารวมแบบเดิม ส่วนสนับสนุนหลักของกฎข้อบังคับคือการดัดแปลงให้เข้ากับสภาพปัจจุบันของนารวม

ประการแรกคือการกำจัด terms ตามกฎหมายทั้งหมดซึ่งเป็นลักษณะของสถาบันในปี 1935 ประการที่สองคือเป็นการคำนึงถึงความจริงที่ว่าในปี 1969 นารวมส่วนใหญ่ไม่ได้ประกอบด้วย หมู่บ้านขนาดเล็ก 1 หมู่บ้านที่มีน้อยกว่า 100 ครอบครัวเช่นในปี 1935 อีกต่อไป ทั้งนี้เพราะเมื่อถึงปี 1969 ปกติแล้วนารวมประกอบด้วยหมู่บ้านกว่า 12 หมู่บ้านซึ่งมีครอบครัวชาวนามากกว่า 400 ครอบครัว ด้วยเหตุนี้กฎข้อบังคับใหม่ได้คาดการณ์ล่วงหน้าถึงรูปแบบใหม่ของการจัดการนารวม ในฐานะเป็น a function of the size of the co-operative

โครงสร้างการจัดการพื้นฐานยังคงเป็น the general assembly หรือ legislative body และประชานารวมและสภการบริหารถูกเลือกตั้งโดย the assembly เช่นกฎข้อบังคับปี 1935 อย่างไรก็ตามกฎข้อบังคับใหม่ก็เกี่ยวพันถึงความสำคัญอย่างยิ่งกับหน่วยที่เล็กกว่าคือ secondary assemblies ของชาวนารวม ในความเป็นจริงประชาธิปไตยโดยตรงของ general assembly ของนารวม ซึ่งเหมาะสมกับหน่วยการผลิตขนาดเล็กนั้น ไม่สามารถทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพในนารวมขนาดใหญ่ ผลที่ตามมาคือการควบคุมที่กว้างขวางต่อการจัดการงานแต่ละวันได้ประชุมหรือปรึกษากันใน secondary assemblies เหล่านี้ ซึ่งเลือก a council และประธานเพื่อเป็นตัวแทนพวกเขาในระดับของการจัดการนารวมที่สูงขึ้นไป สุดท้ายเพื่อป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิดของประธานหรือสภา the general assembly จึงได้เลือกตั้งคณะกรรมการควบคุมขึ้นโดยให้อยู่ในตำแหน่ง 3 ปีทำหน้าที่ควบคุม¹⁰

ในฐานะที่มีส่วนกำหนดกฎข้อบังคับใหม่ ที่ประชุมคองเกรสครั้งที่ 3 ของชาวนารวม จึงได้จัดตั้ง kolkhoz councils ขึ้น ซึ่งถูกเลือกตั้งในทุกระดับภูมิภาคจากแขวงในชนบทไปจนถึงระดับสาธารณรัฐ ในขณะที่เดียวกันมันก็จะเลือก a federal council ขึ้นซึ่งได้มีการประชุมกันครั้งแรกในเดือนมีนาคม 1970 ที่ประชุมนี้ได้จัดตั้งหน่วยงานจำนวนหนึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบการจัดการด้านสวัสดิการสังคม สำหรับความรับผิดชอบต่อคนงานและลูกจ้างของรัฐเป็นหน้าที่ของสหภาพแรงงาน ในความเป็นจริงสหภาพแรงงานนิยมในสาขาการเกษตรโซเวียตมีอยู่เฉพาะในสาขาที่เป็นของรัฐ (nationalized sector) ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าจนกระทั่งปี 1970 ก็ยังไม่มีองค์การในระดับชาติเลยที่รับผิดชอบในเรื่องกองทุนประกันของรัฐ (State insurance fund) ซึ่งได้จัดตั้งขึ้นสำหรับชาวนารวมมาตั้งแต่ปี 1964 ฉะนั้นการประชุมครั้งแรกของ the kolkhoz federal council ส่วนใหญ่ทำการพิจารณาปัญหาการจัดการกองทุนนี้ นอกจากนั้น the kolkhoz council และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง the federal council ควรจะสนับสนุนการจ่ายผลตอบแทนเป็นเงินอย่างมีเหตุผลแก่ชาวนารวมตั้งแต่ปี 1966 อันนี้อาจทำได้โดยอาศัยกระบวนการกำหนดค่าจ้างซึ่งคล้าย ๆ กับที่สหภาพแรงงานมีส่วนร่วมในระดับสหพันธ์สำหรับคนงานและลูกจ้างของสาขาที่เป็นของรัฐ¹¹

การจัดการนาข้าว

การจัดการนาข้าวอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกับการจัดการอุตสาหกรรม กำลังแรงงานของรัฐ จัดอยู่ในหมวด “คนงานและลูกจ้าง” ในสถิติของทางการ การปฏิรูปนาข้าวโดยกฤษฎีกา 13 เมษายน 1967 ให้อิสระในด้านการเงินทั้งหมดแก่นาข้าว การปฏิรูปนี้ถูกนำมาใช้อย่างช้า ๆ แก่นาข้าว 400 แห่งในปี 1967 และเกือบ 3,000 แห่งในปี 1968 สิ้นปี 1969 ถูกนำมาใช้แก่นาข้าว 4,000 แห่ง และในปี 1972 ได้ขยายออกไปเป็นจำนวนถึง 7,800 แห่ง วัตถุประสงค์ที่ปรากฏในกฤษฎีกา 1967 การปฏิรูปก็คล้ายกับในวิสาหกิจอุตสาหกรรม ประการแรกตัวชี้ของแผนบังคับส่งมอบ (compulsory plan indicators) ได้ลดจำนวนลง ในอนาคตอาจจำกัดอยู่เฉพาะตัวชี้การผลิตสินค้า กองทุนค่าจ้างทั้งหมด อัตราส่วนของกำไรและทุนการผลิตและปริมาณการลงทุน ประการที่สองมีการเพิ่มขึ้นในราคาขายเพื่อประกันกำไรของนาข้าวภายใต้การจัดการตามปกติธรรมดา ประการที่สามนาข้าวจะได้รับสินเชื่อง่ายขึ้น และสุดท้ายสินน้ำใจด้านกำไร (profit incentive) จะมีบทบาทในส่วนที่สนับสนุนกองทุนที่เชื่อมโยงกับดีกรีของการให้บรรลุผลตามแผน อันที่จริงภายหลังจากที่ได้จ่าย (pay) ให้งบประมาณพิเศษเป็นทุนการผลิตแล้ว นาข้าวก็จะต้องจ่ายให้แก่กองทุน 3 กองทุนเหมือนกับในอุตสาหกรรม (ซึ่งจะกล่าวต่อไป) รวมทั้งกองทุนการประกันที่เพิ่มขึ้นสำหรับการเก็บเกี่ยวที่ไม่ได้ผล¹²

การปฏิรูปในด้านวิสาหกิจอุตสาหกรรม

ในด้านวิสาหกิจอุตสาหกรรม หลักการของลิเบอร์มานซึ่งเริ่มยอมรับนำมาใช้ในตอนปลายสมัยครุสเชฟ ก็ได้ถูกนำมาใช้ในขอบเขตที่กว้างขวางกว่าเดิม ในวันที่ 13 มกราคม ปี 1965 ทางพรรคโซเวียตได้ประกาศว่าโรงงานผลิตสินค้าเพื่อการบริโภคประมาณ 400 กว่าแห่ง ดำเนินการผลิตในระบบที่อาศัยความต้องการของผู้ซื้อเป็นพื้นฐานในการผลิต ส่วนทางโรงงานทอผ้า โรงฟอกหนัง ซึ่งเป็นโรงงานผลิตภัณฑ์ที่ต้องนำไปประกอบสินค้าสำเร็จรูปอีกต่อหนึ่ง ก็ได้วางโครงการที่จะทอผ้าและฟอกหนังออกมาให้สัมพันธ์กับความต้องการของโรงงานตัดเย็บเสื้อผ้าและโรงงานตัดรองเท้าและเครื่องหนัง และในการดำเนินการจะมีการปรับปรุงการควบคุมและกำหนดราคาสินค้าโดยคำนึงถึงหลักกำไรเป็นสำคัญ ทั้งยังประกาศว่าจะพิจารณาถึงเงินโบนัสของคนงานโดยจะคิดจากกำไรของวิสาหกิจนั้น ๆ¹³ ดังนั้นเราจึงควรหันมาพิจารณาหลักการของลิเบอร์มานพอเป็นสังเขป

หลักการของลิเบอร์มาน¹⁴

แนวความคิดเรื่อง “กำไร” ว่าเป็นส่วนหนึ่งในเศรษฐกิจของโซเวียตนี้ ท่านศาสตราจารย์ลิเบอร์มานได้เสนอขึ้นเมื่อปี 1962 และความคิดนี้ก็ได้รับการสนับสนุนอย่างดีจากนักเศรษฐศาสตร์การเกษตรที่สำคัญคือ เลียวนิด คาสซิروف (Leonid Kassirov) เขาได้กล่าวว่าในขณะนั้นยังไม่มีอะไรที่เป็นสิ่งชี้ขาดในการผลิตได้ดีกว่า “กำไร” เขากล่าวว่ากำไรจะช่วยให้เกิดการสะท้อนให้เห็นถึงปริมาณและคุณภาพของสินค้าที่ผลิตขึ้นมาได้

ในการบริหารวิสาหกิจอุตสาหกรรม ลิเบอร์มานได้เสนอว่าโรงงานน่าจะได้รับอนุญาตให้หากำไร โดยโรงงานที่มีประสิทธิภาพดีน่าจะได้กำไรมากกว่าโรงงานที่ไม่มีประสิทธิภาพ แต่กำไรนี้จะถูกกำหนดมาจากเบื้องบนโดยนักวางแผนของรัฐ

ลิเบอร์มานเห็นว่าคนงานและผู้จัดการในโรงงานต้องได้รับโบนัสถ้าโรงงานนั้นทำ ความพอใจให้แก่ลูกค้าได้ดี เพราะเงินโบนัสจะเป็นเครื่องล่อใจให้คนงานกับผู้จัดการทำงานอย่างดี เป็นที่พอใจให้แก่ลูกค้า และโบนัสนี้จะเพิ่มมากยิ่งขึ้นถ้าผลิตภัณฑ์ที่ออกมามีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น ซึ่งเงินโบนัสที่จะเอามาจ่ายนี้ลิเบอร์มานเห็นว่าต้องได้มาจากกำไร โรงงานกำไรมาก โบนัสก็มาก และโรงงานจะกำไรมากเมื่อลูกค้าพอใจและคนงานเองก็มีความพอใจ รัฐน่าจะมี ความพอใจด้วย ซึ่งในเรื่องกำไรนี้ตามความคิดของมาร์กซ์ถือว่ากำไรจะมีไม่ได้ไม่ว่าในรูปใด ๆ ทั้งสิ้น แต่ลิเบอร์มานก็ได้อ้างว่า “กำไร” ของเขาจะไม่ขัดกับความคิดของมาร์กซ์ เพราะกำไรที่มีอยู่ในโซเวียตจะหามาได้โดยวิธีการดังต่อไปนี้

1. โดยการเพิ่มผลผลิต (ผลิตออกมาได้มาก กำไรก็มากขึ้น) หรือ
2. โดยปรับปรุงการออกแบบ ทำให้ดีขึ้น (มีคนซื้อมากขึ้น กำไรก็มากขึ้น) หรือ
3. โดยนำวิธีใหม่ ๆ เข้ามาใช้ ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง (กำไรจึงมากขึ้น) หรือ
4. โดยใช้เครื่องมือที่มีอยู่อย่างดีที่สุด (ทำให้ใช้งานได้เต็มที่ เครื่องมือไม่สึกหรอมาก ก็ลดค่าสึกหรอ) หรือ
5. โดยการศึกษาระยะเวลาและวิธีดำเนินการ (ถ้าทำให้รัดกุมขึ้น ดำเนินงานได้รวดเร็ว ก็จะได้กำไรมากขึ้น) หรือ
6. โดยให้มีของค้างอยู่ในสต็อกน้อยที่สุด (ก็มีกำไรมากขึ้น) หรือ
7. โดยยกระดับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่ผลิตออกให้ดีขึ้น (เมื่อมีคุณภาพดี ก็ทำให้ขายดี มีกำไรมาก)

แต่ถ้าหากว่ากำไรนี้หามาได้ด้วยวิธีอื่น ๆ ก็จะผิดกฎหมายทันที เช่นกำไรที่ได้มาโดยวิธีดังต่อไปนี้

1. โรงงานเพิ่มกำไรโดยลดค่าแรงงาน หรือ
2. เพิ่มราคาสินค้าที่ผลิตได้ หรือ
3. โดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนไม่ยุติธรรมระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วกับประเทศที่ด้อยพัฒนา หรือ
4. โดยวิธีการค้ากำไรวิธีอื่น ๆ นอกจากที่กล่าวไว้ใน 7 ข้อข้างบน

สิ่งที่ลีเบอร์แมนกำหนดเหล่านี้จะแยกให้เห็นความแตกต่างระหว่างกำไรในโซเวียตกับกำไรของบริษัทอิสระในประเทศอื่น ๆ ได้ และเงินปันผลก็เช่นกันในโซเวียตจะมีให้แก่คนงานและผู้จัดการเท่านั้นเอง เงินปันผลของผู้ที่ออกเงินลงทุนจะไม่มีเพราะไม่มีเอกชนในโซเวียตคนใดที่จะสามารถเป็นเจ้าของการผลิต การแจกจ่ายหรือการแลกเปลี่ยนใด ๆ ได้ และจากมติของที่ประชุมคณะกรรมการกลางพรรคในเดือนกันยายน 1965 ในการยอมรับการปฏิรูปวิสาหกิจอุตสาหกรรมก็ได้ชี้ให้เห็นว่าผู้นำโซเวียตชุดใหม่ยอมรับว่า “กำไร” มีส่วนอยู่ในระบบเศรษฐกิจโซเวียต

การปฏิรูปวิสาหกิจปี 1965 (The Kosygin Reform)

ในวันที่ 27 กันยายน 1965 นายกรัฐมนตรีโคซีกินได้ประกาศการปฏิรูปทางเศรษฐกิจเป็นรายงานในหัวข้อ “การปรับปรุงการจัดการอุตสาหกรรม การวางแผนและการเพิ่มพูนสินน้ำใจหรือสิ่งกระตุ้น (incentives) ในการผลิตทางอุตสาหกรรม” แก่ที่ประชุมคณะกรรมการกลางพรรคฯ ซึ่งจัดให้มีขึ้นในระหว่างวันที่ 27-29 กันยายน 1965 และการปฏิรูปนี้ถูกยอมรับโดยที่ประชุมในวันที่ 29 กันยายน และในวันที่ 4 ตุลาคม สภาโซเวียตสูงสุดก็ได้ผ่านมติการปฏิรูปวิสาหกิจใหม่นี้ออกมาเป็นกฎหมาย ซึ่งลักษณะที่สำคัญหลักของการปฏิรูปได้แก่

1. เกี่ยวกับกลไกการวางแผน The territorial scheme ของการบริหารงานทางเศรษฐกิจโดยสภาเศรษฐกิจส่วนภูมิภาคซึ่งถูกนำมาใช้ในปี 1957 รวมทั้งสภาเศรษฐกิจแห่งชาติสูงสุดได้ถูกยกเลิกไป และระบบกระทรวงที่เคยใช้สำหรับ individual branches ของระบบเศรษฐกิจก็ถูกนำมาใช้อีกครั้งหนึ่ง¹⁵ ดังนั้นจึงเป็นการเปลี่ยนกลับไปสู่หลักสาขาของการจัดการทางด้านอุตสาหกรรม ฉะนั้นหลังจากยกเลิกสภาเศรษฐกิจแล้วก็ได้มีการจัดตั้งกระทรวงอุตสาหกรรมขึ้นมาใหม่โดยจัดตั้งกระทรวงสหภาพสาธารณรัฐซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรม 13 กระทรวง จัดตั้งกระทรวงสหภาพรวมที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมหนักอีก 8 กระทรวง ซึ่งเป็นกระทรวงที่รับผิดชอบใน